

Odabrani rezultati i preporuke o implikacijama roda u pravosuđu Bosne i Hercegovine

Sarajevo, 2014.

Dr. sc. Majda Halilović i Heather Huhtanen



Istraživanje

Mišljenja i stavovi 161 predstavnika/predstavnice iz bh.pravosuđa (sudije, tužioci, advokati i stručni saradnici) putem online upitnika i individualnih intervjua

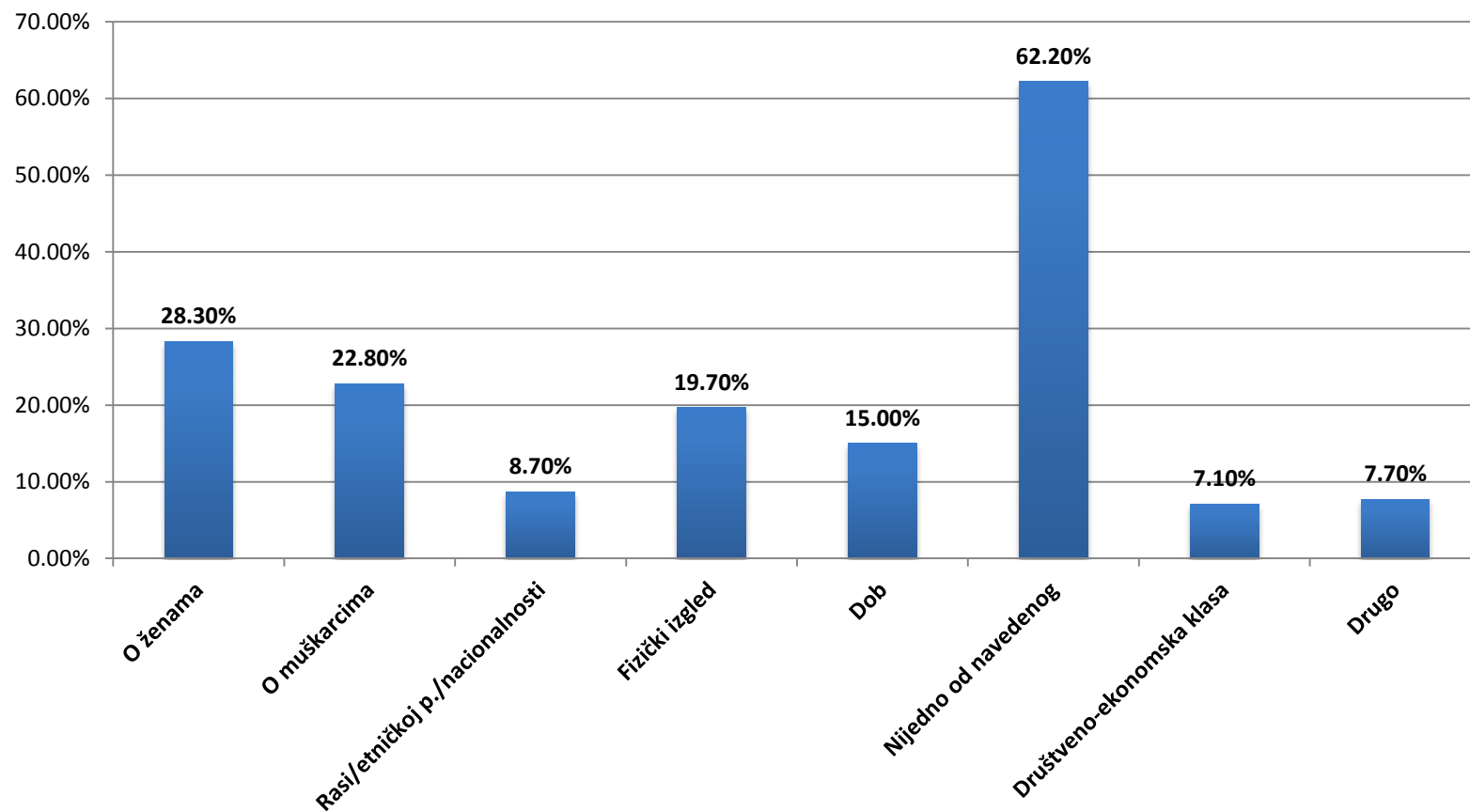
- Rod i kolegijalni odnosi u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini
- Rod i donošenje odluka u pravosuđu

Šale i komentari

U sudnici vlada strogo formalna atmosfera i nema neprimjerenih šala ili komentara, međutim van sudnice...

- *“Jedan kolega je rekao tužiteljici da ima problem kad je ona u sudnici jer ima seksualne fantazije o njoj. Klijenti nekad komentarišu da je tužiteljica zgodna, ali to nikad nije pogrešno shvaćeno” (muškarac, advokat)*
- *“Ima komentara i šala seksualne prirode na hodnicima kad zgodne pripravnice prolaze...ali to je onako da one ne čuju” (muškarac, advokat)*
- *“Prema standardima etičkog ponašanja za državne službenike, ovakve šale su neprihvatljive. Kad se prave ovakve šale, obično se radi o fizičkom izgledu i kao žena, izražavam svoje negodovanje.” (žena sudija)*

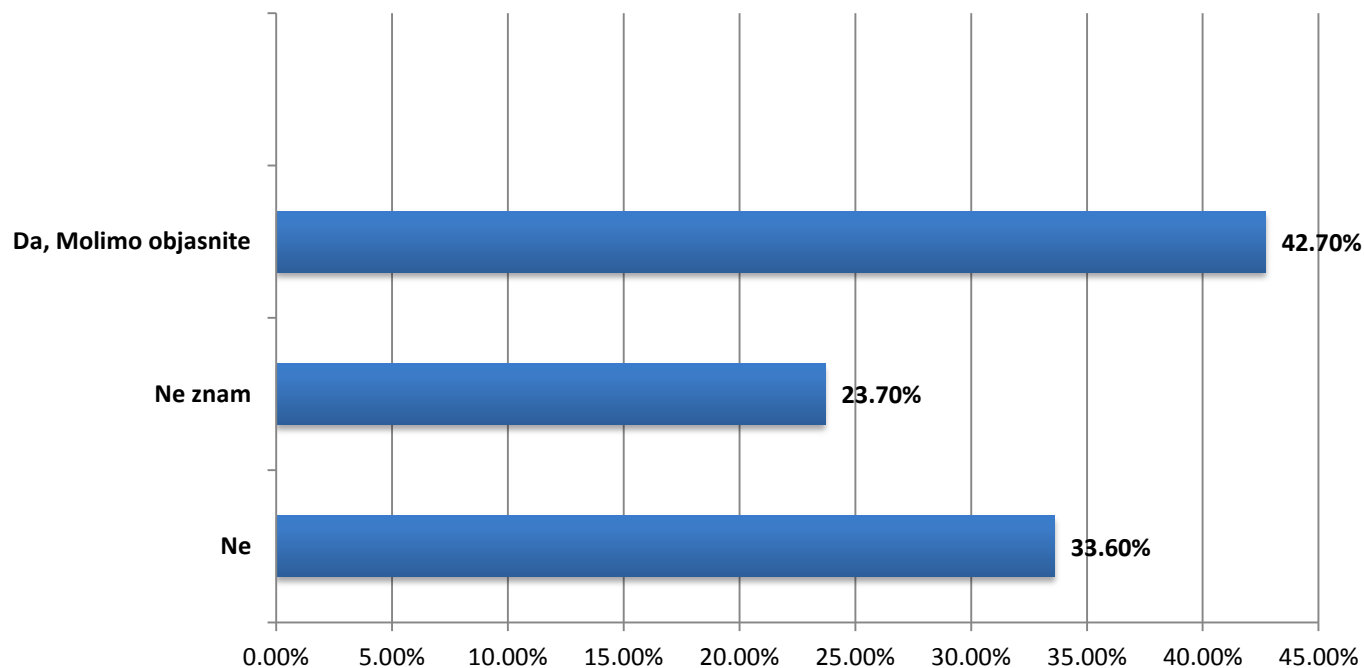
**Jeste li ikada prisustvovali šalama sudskog osoblja ili pravosudnog kadra suda o
bilo kojoj od sljedećih tema ili ih lično iskusili?**
Odgovoreno 127 Preskočeno 4



“*Na kolegijima ne razgovaramo o seksualnom uznemiravanju i diskriminaciji, niti ima svijesti o tome.. Vrlo je teško ustanoviti šta je seksualno uznemiravanje. Mislim da se dešava svugdje. Na primjer, u šali kažemo stvari koje zapravo mislimo.*”(Tužilac)

**Jeste li upoznati sa bilo kakvim politikama ili zakonima o zabrani
diskriminacije kojima se sud rukovodi?**

Odgovoreno 131 Preskočeno 0



“*Mislim da je ova tema precjenjena i žene to misle takođe. Pohađao sam seminar na kojem je stručni saradnik pitao “znači li to da ćemo od sada tražiti pismeni pristanak da izađemo sa djevojkom?”(sudija)*

“Šta ako nekome dam kompliment, hoću li biti optužen za seksualno uznemiravanje?” (stručni saradnik)

“Biće me strah da ostanem nasamo sa ženom” (tužilac)

Trećina ispitanika izrazila potrebu za jasnim smjernicama kada je u pitanju seksualno uzmeniravanje.

Stavovi o zastupljenosti žena sudija u BiH

- 63% žena sudija 40% žena predsjednica sudova
- 44% žena tužilaca
- *“...Potrebni su dodatni naponi da bi ravnopravnost muškaraca i žena postala stvarna na nivou pravosuđa u Evropi. Primjećen je trend da se broj žena smanjuje u odnosu na mušakce kad je u pitanju napredovanje u profesiji za sudije a naročito za tužioce.”*
(EU, 2011.)

Šta mislite zašto je veći broj žena sudija u BiH?

- *“Pravosuđe je sada dominantno ženski posao zato što je to lagan sjedeći posao, ne zahtjeva fizički napor...(muškarac, sudija)”*
- *“Možda zato što su žene podređene kod kuće i zato apliciraju za posao sudije da bi bile dominantne na posluu i tako kompenzirale za situaciju u kući. “(muškarac, tužilac)*
- *“Više je žena sudija zato što je ovo težak posao sa velikom normom, a žene su vrijednije i odgovornije od muškaraca. Muškaci sve manje postaju sudije jer posao nije dovoljno cijenjen niti dovoljno plaćen”.(žena, sudija)*

Zašto žene nisu dovoljno zastupljene na vodećim pozicijama?

- Ne posvećuje se dovoljna pažnja ovom pitanju

“Nebi konkurisala za posao glavnog tužioca. Taj položaj zahtijeva istaknutog muškarca. Osjećam da nemam vještine za to. Ipak, znam da ima mlađih kolegica koje bi voljele biti na rukovodećim pozicijama. Ja nebi ni željela taj posao jer se moram brinuti o djeci pa bi posao glavnog tužioca bio previše za mene” (Tužiteljica)

Rod i donošenje odluka u pravosuđu

Kredibilitet

- Spol nema veze sa kredibilitetom?
- *“To je nepregledno polje i sve igra ulogu. Ako ste sudija sve se uzima u obzir, uključujući i obrazovanje i porijeklo, ali nema veze jeli muškarac ili žena” (tužilac, muškarac)*
- *“ Sve igra ulogu, naročito ako je svjedok mlada žena ili djevojka. Ako svjedoči o djelu koje se desilo kasno uveče, čujem komentare u smislu šta je ona u to doba radila u kafani. Pitaju jeli često mijenjaju momke. Advokati pokušavaju da unište kredibilitet svjedoka na taj način. Ista ponašanja su prihvatljiva za mladiće ali ne za djevojke. Zbog toga djevojke često ibjegavaju d asvjedeoče na sudu. Komentarišu i kako se obukla, a isti komentari se ne čuju o muškarcima. “ (žena sudija)*

Starateljstvo nad djecom

“Najbolji interes djeteta je da bude s majkom, naročito kad je dijete malo”

“Prema našim zakonima dijete se dodjeljuje majci”

“Postoji jaka veza između majke i djeteta”

“Majke su prirodno preodređene da se brinu o djeci”

“Majke se bolje brinu o djeci”

“Djeca su više vezana za majke”

Prava očeva

- Trećina učesnika smatra da su očevima nepravedno ograničena prava na viđanja djeteta nakon razvoda.
- *“Otac koji živi s djetetom i koji je posvećen djetetu je odjednom sveden na viđanje svog djeteta svaki drugi vikend ili nekoliko sati sedmično”. (tužilac, muškarac)*
- *Poteškoće na koje očevi nailaze kad ih bivše supruge sprječavaju da viđaju djecu i zakonska*

Nasilje u porodici

- Različita mišljenja
 - Krivične sankcije nisu najbolje rješenje
 - Žrtve povlače tužba ili ne saraduju sa tužialštvom
 - Kazne trebaju biti oštrije
 - Uslovne kazne su efektivne (ne javljaju se ponovo)
 - Faktori koji se uzimaju u obzir: kako će kazna uticati na porodicu, hoće li počinilac izgubiti posao, želje žrtve da se dosudi blaža kazna

Nasilje u porodici

Faktori koji se uzimaju u obzir u odmjeravanju kazne

- Upotreba oružja
- Težina povrede
- Počinilac se kaje
- Prvi incident
- Žrtva je neprijatna u komunikaciji
- Da li je žrtva žensko

“Znate šta, ja mislim da nekad ove stvari treba da ostanu u porodici.” (tužilac, žena)

“Šamar u afektu zbog preljube nekad može biti olakšavajuća okolnost, ali zavisi od sudije do sudije”.

Silovanje i pokušaj silovanja

- Stereotipi o privatljivom ponašanju žrtve
- Promiskuitet
- Da li se mogla odbraniti?
- Prebacivanje krivice sa počinioca na žrtvu
- Podsmijeh u odnosu na silovanje muškaraca

Muškarci i nasilje

“Zato što su muškarci agresivniji. Samo pogledajte istoriju-oni su uvijek započinjali ratove. To je u njihovom genetskom kodu a žene su više okrenute porodicama” (sudija, žena)

- Muškarci su prirodno nasilniji 50%
- Muškarci u fizički jači 60%

Odmjeravanje kazne

- Da li ste primjetili da je muškarac dobio veću kaznu za isto krivično djelo u poređenju sa ženom?

(većina ne; 4 da; 15 ne želi odgovoriti)

Sudije su objektivne i sude prema zakonu

“za slučaj silovanja na Vrhovnom sudu kazna je povećana i mislim da je to zato što su samo žene bile u Vijeću”

Šta uraditi?